

Examen VWO

Nederlands, opstel (oude stijl)

Vorbereidend
Wetenschappelijk
Onderwijs

20 | **02**

Tijdvak 1
Maandag 27 mei
9.00 – 12.00 uur

Schrijf een opstel over één van de volgende onderwerpen. Bedenk zelf een titel als er bij de opdracht geen genoemd is.

Nederland als trendsetter

Nederland lijkt in de wereld nogal eens voorop te lopen. Het is bijvoorbeeld het enige land ter wereld waar mensen van hetzelfde geslacht wettelijk met elkaar kunnen trouwen en waar euthanasie bij wet geregeld is.

Hoe is het toch mogelijk dat zo'n klein land zo'n trendsetter is?

- 1 Schrijf een beschouwing over Nederland als trendsetter.

Voorlichting op het strand

Steeds vaker zie je op stranden en campings teams van jonge mensen die voorlichting geven over gebruik en misbruik van alcohol. Op de televisie wordt het 'Veilige vrijen' gepropageerd en wordt vrijmoedig en ludiek gewaarschuwd voor geslachtsziekten. De anti-rookcampagnes gaan al jaren onverminderd door.

Heeft al deze door de overheid gefinancierde bemoeizucht met de gezondheid en levenswijze van jongeren zin? Hebben de gevoerde campagnes en voorlichtingsspotjes voldoende zeggingskracht? Zijn jongeren überhaupt gevoelig voor gezondheidsvoorlichting?

- 2 Schrijf over dit onderwerp een beschouwend artikel, bestemd voor publicatie in een jongerentijdschrift.

Onderhandelend opvoeden

In het moderne gezin hanteert men tegenwoordig veelal het zogenaamde 'onderhandelingsmodel': ouders nemen niet langer autoritaire besluiten, maar *onderhandelen* met hun kinderen over de hoogte van het zakgeld, de schoolkeuze, het tijdstip van naar bed gaan enzovoorts.

Volgens sommige pedagogen is het onderhandelingsmodel het zoveelste bewijs van de teloorgang van normen en waarden. Gebrek aan gezag en autoriteit leiden, volgens deze deskundigen, uiteindelijk tot verval van de maatschappelijke orde.

- 3 Schrijf over dit onderwerp een betoog.

In de jaren negentig, met name onder de 'Paarse' kabinetten, was het regeringsbeleid er voor een belangrijk deel op gericht traditionele overheidstaken af te stoten en meer taken over te laten aan de vrije markt. Het streven was gericht op een 'kleinere' overheid en op meer particulier initiatief. Traditionele nutsbedrijven die namens de gemeenschap de water-, gas- en elektriciteitsvoorziening beheerden, moesten worden geprivatiseerd. Een zelfde ontwikkeling deed zich onder andere voor bij het openbaar vervoer, dat ook in particuliere handen diende te komen. De problemen bij de Nederlandse Spoorwegen en de gevolgen daarvan voor de kwaliteit van de samenleving hebben de keerzijde van deze ontwikkeling duidelijk gemaakt. Het winstoogmerk dient klaarblijkelijk niet altijd het algemeen belang.

- 4 Schrijf een betoog over de privatisering van algemene nutsvoorzieningen.

De ethiek van het beleggen

Direct na de aanslag op het World Trade Center in New York was er sprake van paniek op de nationale financiële beurzen. Er bestond een reële angst voor een ernstige koersval. In de verwachting dat de Verenigde Staten na de terroristische aanval flink zou gaan investeren in militair materieel, adviseerde *de Volkskrant* de vertwijfelde beleggers fondsen te kopen van bedrijven in de wapenindustrie.

- 5 Schrijf een betoog waarin je een standpunt inneemt ten aanzien van de ethische kanten van het beleggen. Betrek daarbij ook de groeiende belangstelling voor zogenoemde groenfondsen.

Voor veel jongeren, in het bijzonder jonge mannen met een avontuurlijke inslag, boden de voormalige koloniën (denk aan Indië en Suriname) een aantrekkelijke mogelijkheid het onbekende te verkennen, alvorens toe te treden tot de maatschappelijke orde in het moederland. Welke mogelijkheden biedt de huidige samenleving aan jonge avonturiers?

- 6 Schrijf een beschouwing over dit onderwerp.

Aansprakelijk

De Amerikaanse gewoonte om hoge schadeclaims in te dienen maakt op Europeanen in sommige gevallen een absurde indruk; toch lijkt de claimwoede naar onze streken over te waaien. De vraag is daarbij of schade in alle gevallen verhaald kan en mag worden op de schuldige(n).

Is schuld hier wel een eenduidig begrip? Wie draagt uiteindelijk de verantwoordelijkheid als door een fout in een computerprogramma verkeerde medicijnen worden voorgeschreven? De programmeur, de leverancier van het programma, de apotheker? En wie durft nog te opereren als een medische fout ogenblikkelijk tot een enorme schadeclaim kan leiden?

- 7 Schrijf een betoog over de claimcultuur.

Gekopieerd

Dankzij de huidige reproductietechnieken kunnen teksten, afbeeldingen, films, computerprogramma's en liedjes gemakkelijk gekopieerd worden. Toch is niet iedereen even blij met deze moderne gemakken. Zo hebben schrijvers, musici en cd-fabrikanten een aanzienlijk deel van hun inkomsten zien verdwijnen door illegale verspreiding van popsongs via het internet. Op alle mogelijke manieren probeert de amusementsindustrie illegaal kopiëren en illegale verkoop, bijvoorbeeld van gekopieerde cd's en cd-roms, te voorkomen, maar er lijkt sprake van een hopeloze strijd.

Misschien maak jij zelf ook gebruik van illegaal gekopieerde software of muziek. Moet iedereen, jijzelf inclusief, hier direct mee ophouden, in het belang van de auteurs en producenten van de oorspronkelijke producten? Wat staat voorop: de rechten van de makers of de mogelijkheden voor gebruikers?

- 8 Schrijf een betoog over deze kwestie.

De open samenleving

Onze samenleving heeft een open karakter. Reizen is binnenlands en internationaal vrijwel onbeperkt mogelijk; communicatie is eenvoudig tot stand te brengen; politie en andere controlerende overheidsinstellingen stellen zich terughoudend op en het recht op privacy is wettelijk vastgelegd.

Zonder deze open inrichting van de samenleving zouden democratie en economisch-technische vooruitgang onmogelijk zijn. Tegelijk maakt de openheid de democratische maatschappij kwetsbaar voor (computer)vandalisme, internationale criminaliteit en terrorisme. Steeds luider klinkt de roep om meer controle en beveiliging, desnoods ten koste van democratische verworvenheden.

- 9 Schrijf een beschouwing over de gevaren die de open samenleving bedreigen en hoe daar mee om te gaan.
- 10 Schrijf een kort verhaal met als thema de confrontatie met een vreemde cultuur. Verzin zelf een titel. Kies een personale vertelwijze en een open einde.

Einde